

BLOGI

Blogi: Suomesta löytyneiden euroseteliväärennösten määrä erittäin vähäinen

Raha ja maksaminen | 17.07.2015 | Kari Takala

KIRJOITTAJA

Kari Takala

Vaikka Suomi oli yksi 12 maasta, jotka ensimmäisinä liittyivät euroon, Suomesta löytyneiden euroseteliväärennösten lukumäärä on ollut vuosittain euroalueen vähäisimpiä. Näin siitähin huolimatta, että joukkoon kuuluu useita pieniä euromaita kuten Luxemburg, Malta, Kypros ja Baltian maat.

Vuonna 2014 euroseteliväärennöksiä löytyi Suomesta kierrosta vain 502 kappaletta. Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla väärennöksiä on löytynyt 521, mikä ennakoi tälle vuodelle selvää nousua. Väärennösten määrä vaihtelee kuitenkin useasta syystä, eikä nykytilanteessa ole mitään yhtä erityistä syytä kasvuun. Jos kuitenkin väärennösten määrää verrataan Suomessa aktiivisessa kierrossa olevien aitojen seteleiden määrään, joka on 150 miljoonaa, voidaan arvioida, että puhtaasti satunnaisin perustein vain joka 300 000. seteli on väärennös. Tavallinen kuluttaja käsittelee elinaikanaan vain murto-osaa tästä määrästä, joten hän ei todennäköisesti päädy milloinkaan tekemisiin seteliväärennösten kanssa.

Suomesta löydetty painojäljeltään laadukkaammat seteliväärennökset ovat lähtökohtaisesti ulkomaista alkuperää ja euromaissa yleisesti levitettyjä väärennössarjoja. Suurin osa euroväärennöksistä Suomessa on 50 ja 20 euron seteleitä. Kotimaiset väärennökset ovat olleet tavanomaisimmin laser- tai mustesuihkutekniikalla tehtyjä kopiokoneväärennöksiä, joita on käytetty maksuna kasvokkaisessa kaupassa. Automaatit eivät hyväksy seteliväärennöksiä, joissa ei ole sähköisesti koneluettavia turvatekijöitä. Toinen olennainen väärennösten leviämistä ja kiertoa ehkäisevä tekijä on se, että kaikki automaattijakelussa olevat setelit on aitoustarkastettu eurojärjestelmän ns. kierrätysäännösten mukaisesti. Suomessa käteisen jakelusta yli 90 prosenttia tapahtuu automaattien kautta, joten tämäkin tekijä suojaa tehokkaasti väärennöksiltä.

Painoasultaan heikkotasoiset väärennösyrietykset paljastuvat yleensä välittömästi joko epätarkemman visuaalisen ulkoasunsa tai paperituntuman perusteella, koska ne tuntuvat liian sileiltä. Kopioväärennöksistä puuttuu yleensä puuvillaiselle setelipaperille ominainen karheus, joka saadaan aikaan kaiverruspainatuksella sekä euroseteleiden sarjanumeroihin musteella tehdyillä kohopainatuksilla. Paperipainatustekniikkaa hyödyntäviä seteliväärennöksiä on hankalampi erottaa painatusjäljen perusteella, jolloin on tutkittava lähemmin seteleihin painettuja aitous- eli turvatekijöitä kuten hologrammeja, turvalankoja ja väriä vaihtavia numeroita.

Suomessa suurin osa seteliväärennöksistä havaitaan joko suoraan kaupan kassalla tai rahahuoltoyritysten konelajittelussa, jossa kaupan kassa päivän päätteeksi lasketaan ja tilitetään. Suomen Pankkiin asti euroseteliväärennöksiä päätyy vuodessa yleensä vain kymmenkunta. Suomessa käteistä käytetään jo suhteellisen vähän, mikä osaltaan lisää mahdollisuuksia tarkastella vastaanotettua käteistä huolellisemmin. Lisäksi suurimmilla kauppaketjuilla ja muillakin kauppa- ja palvelusyrityksillä on yleisesti käytössä seteleiden aitouden tarkastukseen sopivia pienlaitteita, joilla ainakin suurimmat seteliarvot tarkastetaan.

Suomessa kaupan alan henkilöstö on hyvin koulutettua tunnistamaan euroseteliväärennöksiä, joten keuhkoimmat väärennökset havaitaan välittömästi. Euroajan kuluessa paino- ja kopiotekniikka on kuitenkin jatkuvasti parantunut ja halventunut, joten tekniset mahdollisuudet riittävän peittävien seteliväärennösten tekemiseen ovat lisääntyneet. Kilpajuoksu väärentäjien kanssa edellyttää viranomaisilta, että uusissa euroseteleissä otetaan käyttöön uusimmat paino-, muste- ja hologrammitekniikat, jotta seteleiden turvalliseen arkikäyttöön voi luottaa.

Kaiken kaikkiaan väärennösongelman vakavuutta ei kannata liioitella. Tavallinen suomalainen, joka nostaa käteisensä pääosin automaattista ei käytännössä tule koskaan elämänsä aikana saamaan väärennöstä haltuunsa. Käytännössä näin voisi tapahtua tilanteissa, joissa hän saa väärennöksen vaihtorahana.

Tavallinen kuluttaja voi periaatteessa altistua käteiväärennöksille joissakin erityislaatuissa maksutilanteissa kuten torikaupassa tai muissa henkilöiden välisissä kaupoissa. Tällaiset maksutilanteet ovat nykyään kuitenkin lukumääräisesti harvinaisia. Lisäksi jos kaupantekijät tuntevat toisensa, niin väärennösten leviämällä on Suomessa lyhyet jäljet tehokkaan poliisitutkinnan ansiosta. Vaikka käteisen setelirahan väärennösongelma ei olekaan suuri, niin tavanomainen valppaus käteisen käytössä on syytä vielä säilyttää.

Asiasanat

euro